

СУДОВО-ЕКОНОМІЧНА ЕКСПЕРТИЗА В УКРАЇНІ: ЇЇ ЕКОНОМІЧНА СУТЬ ТА КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

JUDICIAL ECONOMIC EXPERTISE IN UKRAINE: ITS ECONOMIC COURSE AND PERSONNEL SECURITY

УДК 657.6.02.16

Романів С.Р.

к.е.н., доцент кафедри економічної експертизи та аудиту бізнесу Тернопільський національний економічний університет

Будник Л.А.

к.е.н., доцент кафедри економічної експертизи та аудиту бізнесу Тернопільський національний економічний університет

Саченко С.І.

к.е.н., доцент кафедри економічної експертизи та аудиту бізнесу Тернопільський національний економічний університет

У статті розглянуто суть судово-економічної експертизи і, спираючись на результати попередньо проведених досліджень, представлено власне її трактування. Розкрито питання організації належного кадрового забезпечення експертної діяльності в Україні, зокрема в частині проведення судово-економічної експертизи. Зазначено, що судовий експерт як суб'єкт процесуальних правовідносин, якому доручено проведення судової експертизи, виступає ключовою фігурою в судово-експертній діяльності. Посада судового експерта за своєю природою є винятковою, оскільки їй притаманні певні особливості, представлені у нашому дослідженні. Наведено перелік дисциплін для поєднання якісної фундаментальної підготовки, практичних навиків і професійних знань судових експертів-економістів.

Ключові слова: судово-експертна діяльність, судовий експерт, судово-економічна експертиза, кадрове забезпечення, експерт-економіст, кваліфікаційні вимоги, атестація.

В статье рассмотрена суть судебно-экономической экспертизы и, базируясь на результатах изначально проведенных исследований, представлена собственная ее трактовка. Раскрыты вопросы организации надлежащего кадрового обеспечения экспертной деятельности в Украине, в частности проведения судебно-экономической экспертизы. Указано, что судебный эксперт как субъект процессуальных правоотношений, которому поручено проведение

судебной экспертизы, выступает ключевой фигурой в судебно-экспертной деятельности. Должность судебного эксперта по своей природе исключительна, поскольку ей присущи определенные особенности, представленные в нашем исследовании. Приведен перечень дисциплин для сочетания качественной фундаментальной подготовки, практических навыков и профессиональных знаний судебных экспертов-экономистов.

Ключевые слова: судебно-экспертная деятельность, судебный эксперт, судебно-экономическая экспертиза, кадровое обеспечение, эксперт-экономист, квалификационные требования, аттестация.

The article deals with the essence of judicial economic expertise and, based on the results of preliminary studies, presented its own interpretation. The authors discuss the organization of proper human resources provision of expert activity in Ukraine, in particular, in the part of conducting judicial economic expertise. It is noted that the court expert as a subject of procedural legal relations who is charged with conducting judicial expertise is a key figure in judicial expert activity. The position of a court expert by nature is exceptional because it has certain features that are presented in our study. The list of disciplines for the combination of qualitative basic training, practical skills, and professional knowledge of judicial experts-economists is presented.

Key words: judicial expert activity, judicial expert, judicial economic expertise, staffing, economic expert, qualification, certification.

Постановка проблеми. Ефективний розвиток будь-якої країни є неможливим без формування системи економічних заходів, які б забезпечували дотримання законодавства всіма господарюючими суб'єктами. Практика свідчить, що сучасні вітчизняні реформи супроводжуються процесами криміналізації суспільства і зростанням злочинності переважно у фінансово-економічній сфері. При цьому реалізація принципу невідворотності покарання передбачає максимальне використання у судовому процесі результатів (матеріалів) роботи відповідних фахівців (експертів-економістів), які на достатньому рівні володіють спеціальними знаннями і навичками, та зумовлює необхідність призначення і проведення судово-економічної експертизи під час судового розгляду справ.

Слід відзначити, що в умовах зміни соціально-економічних і правових основ суспільства сфера застосування спеціальних бухгалтерських пізнань на практиці істотно розширилася, оскільки система обліку стає все більш правовою, тому будь-якому фахівцю (експерту-економісту) у цій галузі вже неможливо обійтися без спеціальних комплексних

(невластивих для слідчого або суду) знань, специфічність яких полягає в їхньому вмінні розпізнавати в обліковій інформації ознаки протиправної діяльності. Таким чином, питання організації належного кадрового забезпечення експертної діяльності в Україні, зокрема в частині проведення судово-економічної експертизи, є актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами розроблення та вдосконалення правового забезпечення судово-експертної діяльності в Україні, зокрема питаннями процесуального статусу і підготовки експертів-економістів, займалися багато вітчизняних учених та експертів-практиків, серед яких: Л.М. Головченко, Л.В. Дікань, С.В. Євдокіменко, В.А. Єрмоленко, Т.О. Кривцова, Л.Г. Олійник, С.Р. Романів, Н.Є. Стельмах, О.В. Хомутенко та ін.

Проте, незважаючи на досить широкий спектр досліджень із даної проблематики, окремі питання й досі залишаються недостатньо опрацьованими. Зокрема, це стосується проблем кадрового забезпечення судово-економічної експертизи в Україні. Крім того, у чинному законодавстві відсутнє фор-

мулювання категорії «експерт-економіст», що значно ускладнює її розуміння.

Постановка завдання. Основним завданням нашого дослідження виступає окреслення основних напрямів удосконалення кадрового забезпечення судово-економічної експертизи в Україні і представлення порядку підготовки експертів-економістів з урахуванням основних проблемних моментів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний стан економіки України характеризується криміналізацією економічних стосунків і зростанням економічної злочинності. У такій ситуації для повного задоволення потреб судово-слідчої практики виникає потреба у призначенні й проведенні судово-економічної експертизи – основного виду судових експертиз під час розслідування економічних злочинів.

Як зазначає Л.Г. Олійник, експертиза як спосіб використання спеціальних бухгалтерських знань організовується правоохоронними органами, а проводиться експертом (комісією експертів) [5, с. 236].

Слід уточнити, що реалізація економічних спеціальних знань згідно з поставленими слідством завданнями і потребами правоохоронних органів вимагає від експерта-економіста чітких дій як у власній діяльності, так і у його взаємодії з іншими особами.

Судово-економічна експертиза як спосіб застосування спеціальних знань експерта-економіста у сфері обліку, господарського контролю та економічного аналізу (невластивих для слідчого або суду), надає можливість правоохоронним і судовим

органам найбільш повно використати опрацьовану економічно-бухгалтерську інформацію для справедливого вирішення господарських справ.

Відправною точкою в дослідженні кадрового забезпечення судово-економічної експертизи в Україні є насамперед визначення категорії «судово-економічна експертиза».

Спираючись на результати попередньо проведених досліджень, слід зазначити, що серед науковців і практиків не існує єдиної позиції щодо трактування категорії «судово-економічна експертиза» (табл. 1).

Узагальнивши різні думки науковців щодо визначення поняття судово-економічної експертизи, ми прийшли до висновку, що цей вид судової експертизи розглядається у трьох ракурсах:

- 1) як процесуальне дослідження;
- 2) як процесуальна форма;
- 3) як процес збирання інформації.

Ми встановили, що й у чинному законодавстві тлумачення сутності судово-економічної експертизи відсутнє, що ще більше ускладнює її розуміння. Зокрема, у Законі України «Про судову експертизу» (чинна редакція від 19.12.2017) представлено лише визначення судової експертизи, де останню презентують як дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів для надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду.

С.Р. Романів і І.Д. Голяш зазначають, що відсутність єдиного підходу у чинних законодавчо-нормативних, процесуальних та інструктивних документах до змісту економічної експертизи призвело до

Таблиця 1

Сучасні трактування категорії «судово-економічна експертиза»

Автори	Трактування категорії «судово-економічна експертиза»
Л.В. Дикань, В.Д. Понікаров, О.В. Кожушко [1, с. 250]	Судово-економічна експертиза – процесуальна форма дослідження на основі спеціальних знань у різних сферах економіки, господарського аналізу, ревізії та контролю первинних облікових документів, бухгалтерських та податкових реєстрів та фінансової звітності суб'єктів господарювання з метою вирішення широкого кола питань, що виникають під час розслідування економічних злочинів та судового розгляду господарських суперечок
В.А. Єрмоленко [3, с. 43]	Сутністю судово-економічної експертизи є дослідження фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, яка в межах чинного законодавства здійснюється особою, котра володіє спеціальними знаннями в галузі економіки, для надання висновку щодо кола питань, що були поставлені органами дізнання, досудового слідства чи суду
Т.О. Кривцова [4, с. 49]	Під судово-економічною експертизою слід розуміти процесуальне дослідження, яке здійснюється через застосування спеціальних знань, навичок та вмінь судового експерта та дає змогу вирішувати питання, що ставляться перед ним органами дізнання, досудового слідства чи суду для вирішення кримінальної, цивільної, адміністративної справи чи господарських суперечок
В.В. Федчишина [8, с. 39]	Судово-економічна експертиза – процесуальна форма дослідження на основі спеціальних знань у різних сферах економіки, вирішує широке коло питань, що виникає під час розслідування економічних злочинів і судового розгляду таких правопорушень
О.В. Хомутенко [9]	Судово-економічна експертиза – процес збирання інформації про об'єкт дослідження шляхом заявлення експертом-економістом клопотання, її оброблення й синтезу (трансформації) в інформацію, що цікавить орган, який призначив експертизу, і має силу доказу

Примітка. Зауважимо, що, згідно з чинною редакцією Закону України «Про судову експертизу» (ст. 1), поняття «органи дізнання» у визначенні категорії «судово-економічна експертиза» авторам необхідно було б вилучити

хаотичності трактування її сутності за назвами у різних наукових джерелах (наприклад, «державна економічна експертиза», «незалежна економічна експертиза», «судово-економічна експертиза», «експертно-економічне дослідження», «експертно-економічна оцінка» та ін.), підміни одних форм економічного контролю іншими (в окремих випадках не судово-економічна експертиза, а аудит трактується як засіб доведення істини), невизначеності рівня фахових спеціальних знань, якими слід обов'язково володіти експерту-економісту, і т. д. [6, с. 796–797].

Згідно з Науково-методичними рекомендаціями з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень, судово-економічна експертиза буває трьох видів: 1) економічна (судово-бухгалтерська) експертиза; 2) експертиза фінансово-господарської діяльності; 3) експертиза фінансово-кредитних операцій.

Формулюючи власне розуміння сутності судово-економічної експертизи, ми виходимо з того, що судово-бухгалтерська експертиза є її видом (складовим елементом). І хоча рішенням Президії науково-консультативної та методологічної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України від 30.01.2001 поняття «судово-бухгалтерська експертиза» було автоматично замінено поняттям «судово-економічна експертиза», ототожнювати ці поняття не можна.

На нашу думку, під судово-економічною експертизою слід розуміти процесуальне дослідження економічних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про фактичні дані та обставини конкретної справи, що перебуває у провадженні органу суду, шляхом застосування спеціальних знань і навичок експерта-економіста.

У подальшому приділимо увагу дослідженню суб'єктів судово-економічної експертизи, визначенню їх правового статусу в загальному, а також судового експерта державної установи і приватного судового експерта.

Загальновідомо, що судово-експертну діяльність в Україні у кримінальному провадженні забезпечують державні спеціалізовані установи, а в інших випадках – судові експерти, які не є працівниками зазначених установ, та інші фахівці (експерти) з відповідних галузей знань у порядку та на умовах, визначених Законом України «Про судову діяльність», на підприємницьких засадах і громадянами на підставі разових договорів.

Основні вимоги до осіб, які не є працівниками державних спеціалізованих установ і відомчих служб, узагальнено на рис. 1.

При цьому судово-експертна діяльність, пов'язана з проведенням криміналістичних, судово-медичних і судово-психіатричних експертиз, здійснюється виключно державними спеціалізованими експертними установами.

Отже, в Україні нині склалася така ситуація, коли за законодавством пріоритет у проведенні судових експертиз надається державним експертним установам і службам. З іншого боку, проведення деяких видів судової експертизи простіше доручити експерту тієї країни, з якою укладено договір про правову допомогу, ніж вітчизняному фахівцю, який працює приватно чи у складі недержавної експертної установи. Тому проблема штучної монополії державних експертних установ і соціального захисту для діючих приватних судових експертів є очевидною.

Як зазначає С.В. Євдокіменко, сьогодні в Україні загальна чисельність судових експертів дер-

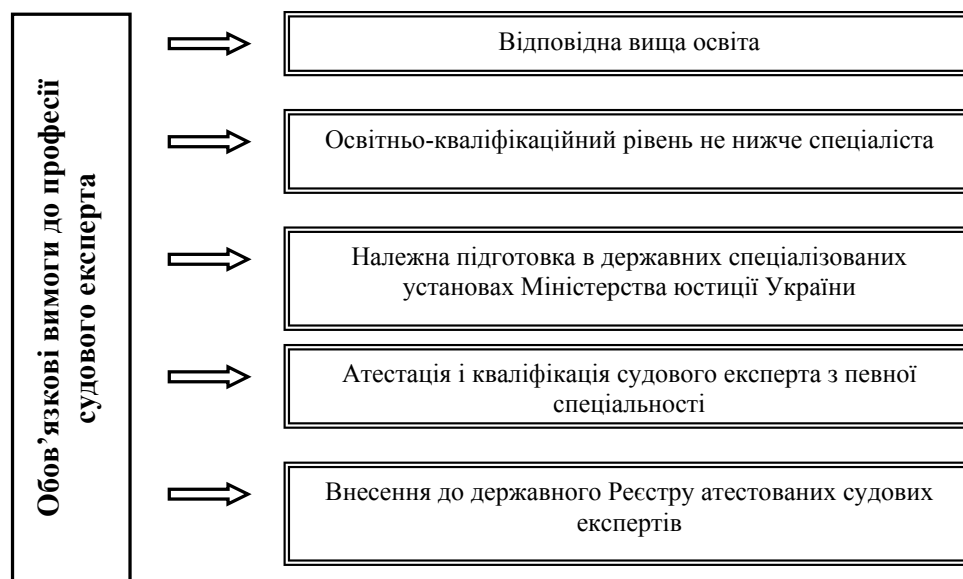

Рис. 1. Обов'язкові вимоги до професії судового експерта згідно із законодавством України

жавних спеціалізованих експертних установ і тих, що здійснюють судово-експертну діяльність самостійно на професійній основі (приватних), становить близько восьми тисяч фахівців у різних галузях знань, якими щорічно проводиться понад мільйон судових експертиз [2, с. 45].

Згідно із законодавством України, розрізняють такі категорії судових експертів (рис. 2).

Ми погоджуємося з думкою Т.О. Кривцової, що судовий експерт-економіст незалежно від сфери здійснення експертизи, від напряму судового процесу чи справи є активним процесуальним суб'єктом судочинства і несе кримінальну відповідальність у зв'язку з процесуальною діяльністю [4, с. 50].

Судовий експерт як суб'єкт процесуальних правовідносин, якому доручено проведення судової експертизи, виступає ключовою фігурою в судово-експертній діяльності. Слід підкреслити, що посада судового експерта за своєю природою є винятковою, адже їй притаманні певні особливості, узагальнені нами на рис. 3.

Уточнимо, що гарантії незалежності приватного судового експерта та об'єктивність його висновку, права, обов'язки і відповідальність, принципи та методики проведення ті ж самі, що й у працівників державних експертних установ. Процес підготовки та атестації експертів відбувається за єдиною процедурою. Висновок експерта-економіста слідчий суддя чи суд оцінюють не за підсвідомим, а за своїм внутрішнім переконанням, базуючись на всебічному, повному та об'єктивному дослідженні. При цьому висновок судового експерта державної експертної установи чи приватного судового експерта-економіста не має наперед встановленої сили для слідства чи суду. Доказове значення експерт-

ного висновку визначається його об'єктивними якістьми, встановленими незалежно від посадового становища експерта та його професійного авторитету.

Як зазначає С.В. Євдокіменко, єдині підходи до належного добору кадрів забезпечують належний рівень кваліфікації таких спеціалістів і, як наслідок, якість, високий рівень та обґрунтованість висновків експертів. Доцільно також запровадити такі вимоги до державних експертів інших державних спеціалізованих установ: МВС, СБУ, МОЗ, Міноборони. Доцільною є пропозиція щодо запровадження окремих кваліфікаційних вимог і до осіб, котрі мають намір займатися судово-експертною практикою як приватні експерти, зокрема в частині вимог до стажу роботи за відповідним фахом. Такі пропозиції стосовно запровадження кваліфікаційних вимог до осіб, які бажають отримати кваліфікацію судового експерта, мають знайти законодавче закріплення у проекті нової редакції Закону «Про судову експертизу» [2].

Важливо зазначити, що нині на ринку праці України відчувається гострий дефіцит у висококваліфікованих експертах-економістах із вищою освітою за відповідною спеціалізацією. Однозначно, що підготовку фахівців для роботи в державних спеціалізованих експертних установах мають здійснювати виші. Позитивним моментом в організації підготовки експертів-економістів є включення у навчальні плани вишів таких економічних курсів, як «Судова бухгалтерія», «Аудит», «Судово-економічна експертиза», «Експертна оцінка правопорушень у сфері економіки», «Контроль над фінансово-економічною безпекою діяльності підприємства», «Фінансово-господарський контроль» і т. д.

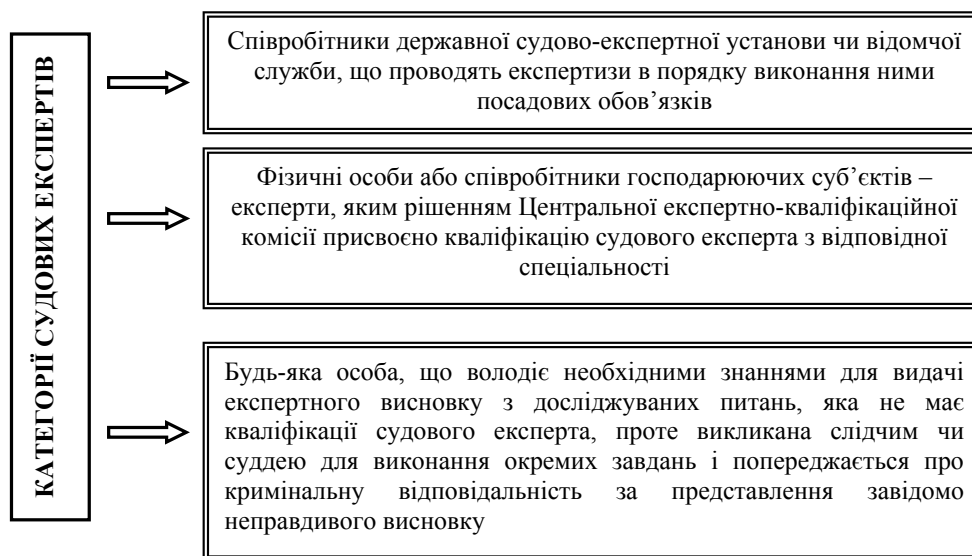

Рис. 2. Категорії судових експертів

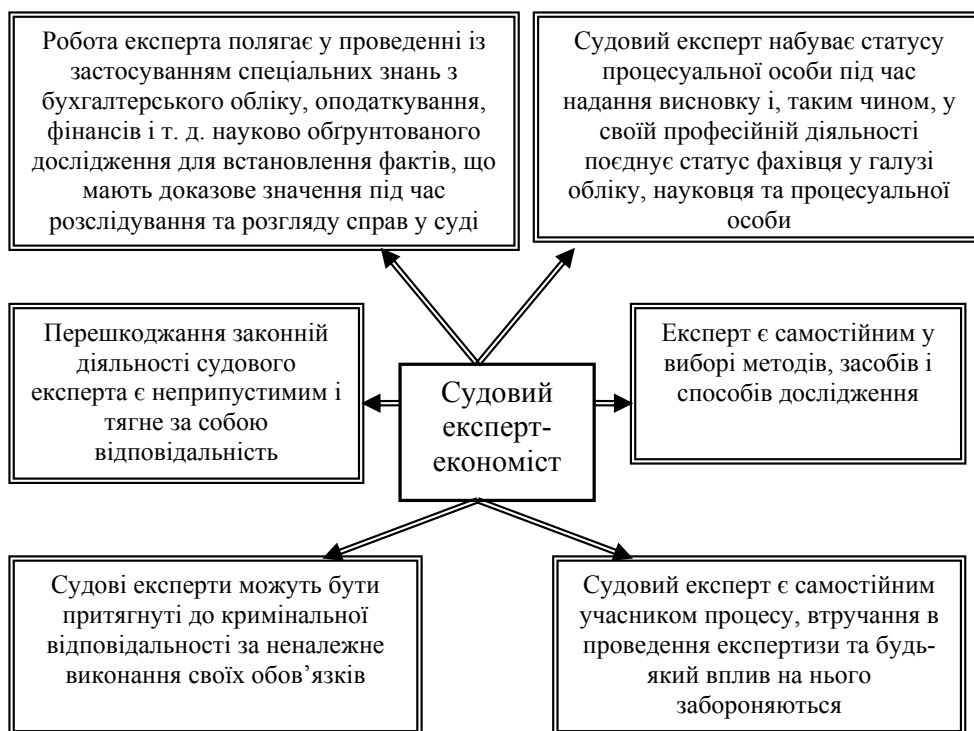

Рис. 3. Особливості посади судового експерта-економіста [2]

Рис. 4. Перелік дисциплін для підготовки судових експертів-економістів [7]

Окрім того, заклавши єдині основи професійної освіти у галузі судової експертизи для державних і недержавних експертів, виші зможуть випускати фахівців різних експертних спеціальностей у рамках відповідних магістерських програм. Наприклад, у Тер-

нопільському національному економічному університеті (факультет обліку і аудиту) у межах спеціальності 071 «Облік і оподаткування» уже в лютому 2018 р. здійснено перший випуск магістрів за освітньою програмою «Економічна експертиза та аудит бізнесу».

Виходячи з того, що важливою проблемою у галузі судової експертизи є наявність експертних помилок, експерт-економіст повинен бути якісно підготовленим, поєднувати фундаментальну наукову підготовку, практичні навички і професійні знання з дисциплін, представлених на рис. 4.

Ми погоджуємося з думкою Н.Є. Стельмах, що нині в підготовці експертів-економістів є очевидні прогалини, а саме: неграмотне застосування методик документальної перевірки, невикористання автоматизації обліку як ефективного засобу контролю, неволодіння експертними методиками як засобом оптимізації правових і управлінських рішень [7]. Тому, крім відомостей про бухгалтерський облік, експертам-економістам життєво необхідні ґрунтовніші знання в частині тонкощів відбиття і виявлення фактів незаконних дій у даних бухгалтерської, фінансової, податкової і статистичної звітності.

Висновки з проведеного дослідження. На основі узагальнення трактування категорії «судово-економічна експертиза» різними авторами нами пропонується під судово-економічною експертизою розуміти процесуальне дослідження економічних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про фактичні дані та обставини конкретної справи, що перебуває у провадженні органу суду, шляхом застосування спеціальних знань і навичок експерта-економіста.

Результати проведеного дослідження підготовки кадрового забезпечення судово-економічної експертизи в Україні свідчать, що в організації освіти, атестації і практичній діяльності експертів-економістів є певні недоліки і проблеми. Для їх вирішення насамперед необхідно у вітчизняній законодавчій базі представити трактування категорії «судово-економічна експертиза» та принципи її проведення, законодавчо ввести у «судово-експертне життя» терміни «судовий експерт», «експерт» і «експерт-економіст».

Окрім того, заклавши єдині основи професійної освіти у галузі судової експертизи для державних і недержавних експертів, виші зможуть випускати фахівців різних експертних спеціальностей у рамках відповідних магістерських програм.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Судово-економічна експертиза: навч. посіб. / Л.В. Дікань, В.Д. Понікаров, О.В. Кожушко. Х.: Харків. нац. екон. ун-т ім. С. Кузнеця, 2014. С. 250–251.
2. Євдокіменко С.В. Окремі аспекти організації експертної діяльності в Україні щодо проведення судово-економічних експертиз. *Право і безпека*. 2016. № 2. С. 43–47.
3. Єрмоленко В.А. Сутність дефініції «судово-економічна експертиза». *Управління ризиком*. 2014. № 12. С. 42–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_12_21.pdf.

4. Кривцова Т.О. Удосконалення правового забезпечення судово-економічної експертизи як форми економічного контролю. *Бізнес Інформ*. 2015. № 2. С. 48–53.

5. Олійник Л.Г. Судово-бухгалтерська експертиза : сучасний стан та перспективи розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2014. № 5. Т. 2. С. 234–237.

6. Романів С.Р., Голяш І.Д. Основні напрямки удосконалення правового регулювання судово-економічної експертизи в Україні. *Економіка та суспільство*. 2017. № 10. С. 796–801. URL: http://economyandsociety.in.ua/econrch_2017_5_10.

7. Стельмах Н.Є. Підготовка експертів-бухгалтерів: проблеми та перспективи. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/1_2016/48.pdf.

8. Федчишина В.В. Щодо окремих аспектів податкової експертизи. *Фінансове право*. 2016. № 1(35). С. 38–42.

9. Хомутенко О.В. Застосування інформаційного підходу до вивчення судово-економічної експертизи як процесу взаємопов'язаних операцій з інформацією. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. Х.: Право, 2009. Вип. 9. URL: http://www.hniise.gov.ua/user_files/File/sbornik/2009/Homutenko.pdf.

REFERENCES:

1. Dikan L. V., Ponikarov V. D., Kozhushko O. V. (2014) Sudovo-ekonomichna ekspertyza [Judicial economic expertise]. Harkiv : HNEU im. S. Kuznetsya, pp. 250. (in Ukrainian).
2. Yevdokimenko S. V. (2016) Okremi aspekty orhanizatsiyi ekspertnoyi diyalnosti v Ukrayini shchodo provedennya sudovo-ekonomichnykh ekspertyz [Some aspects of organization of expert activity in Ukraine in conducting judicial economic expertise]. *Pravo i bezpeka* [Law and safety]. Ukrainian Economics journal., no.2, pp. 43-47.
3. Yermolenko V. A. (2014) Sutnist definitsiyi "sudovo-ekonomichna ekspertyza" [The essence of the definition of "judicial economic expertise"]. *Upravlinnya ryzykom* [Risk management] (electronic resource). no. 12, pp. 42-43. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_12_21.pdf.
4. Krivtsova T. O. (2015) Udoskonalennya pravovoho zabezpechennya sudovo-ekonomichnoyi ekspertyzy yak formy ekonomichnoho kontrolyu [Improvement of legal support for judicial economic expertise as a form of economic control] *Biznes inform* [Business inform]. Ukrainian Economics journal., no. 2, pp. 48-53.
5. Oliynyk L. H. (2014) Sudovo-bukhhalterska ekspertyza : suchasnyy stan ta perspektyvy rozvytku [Judicial accounting expertise: current state and development prospects] *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu* [Bulletin of the Khmelnytsky National University]. Ukrainian Economics journal., vol. 2, no. 5, pp. 234-237.
6. Romaniv S. R., Holyash I. D. (2017) Osnovni napryamky udoskonalennya pravovoho rehulyuvannya sudovo-ekonomichnoyi ekspertyzy v Ukrayini [Main directions of improvement of legal regulation of judicial economic expertise in Ukraine] *Ekonomika ta suspilstvo* [Economy and society] (electronic resource). no. 10, pp. 796-801.

Available at: http://economyandsociety.in.ua/econrch_2017_5_10.pdf.

7. Stelmakh N. YE. (2016) Pidhotovka ekspertiv-bukhhalteriv : problemy ta perspektyvy [Preparation of expert accountants : problems and perspectives] (electronic resource). Available at: http://www.economy.nayka.com.ua /1_2016/48.pdf.

8. Fedchyshyna V. V. (2016) Shchodo okremykh aspektiv podatkovoyi ekspertyzy [Some aspects of tax expertise] *Finansove pravo* [Financial law]. Ukrainian Economics journal., no.1(35), pp. 38-42.

9. Khomutenko O. V. (2009) Zastosuvannya informatsiynoho pidkhodu do vuvchennya sudovo-ekonomichnoyi ekspertyzy yak protsesu vzayemopovyazanykh operatsiy z informatsiyeyu [Application of the informational approach to the study of judicial economic expertise as a process of interrelated operations with information]. *Teoriya ta praktyka sudovoyi ekspertyzy i kryminalistyky* [The theory and practice of judicial expertise and judicial science]. (electronic resource). no. 9. Available at: http://www.hniise.gov.ua/user_files/File/sbornik.pdf.

Romaniv S.R.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Senior Lecturer at Department of Economic Expertise
and Business Audit
Ternopil National Economic University

Budnik L.A.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Senior Lecturer at Department of Economic Expertise
and Business Audit
Ternopil National Economic University

Sachenko S.I.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Senior Lecturer at Department of Economic Expertise
and Business Audit
Ternopil National Economic University

**JUDICIAL ECONOMIC EXPERTISE IN UKRAINE:
ITS ECONOMIC COURSE AND PERSONNEL SECURITY**

Effective development of any country is impossible without the formation of a system of economic measures that would ensure compliance with the law by all economic actors. Practice shows that modern domestic reforms are accompanied by processes of criminalization of society and the growth of crime, mainly in the financial and economic sphere. At the same time, the implementation of the principle of inevitability of punishment presupposes the maximum use in the trial of the results (materials) of the work of the relevant specialists (economists) who possess sufficient knowledge and skills at a sufficient level and necessitates the appointment and conducting of judicial economic expertise during judicial proceedings.

It should be noted that in the context of changing the socioeconomic and legal foundations of society, the scope of application of special accounting knowledge in practice has significantly expanded, since the accounting system is becoming more legal, and therefore, any expert (expert-economist) in this area is impossible to do without special complex (not specific to the investigator or court) knowledge, the specificity of which is their ability to recognize in the accounting information signs of unlawful activity, respectively. Thus, the issue of organization of proper human resources provision of expert activity in Ukraine, in particular, in the part of conducting judicial economic expertise, is relevant.

Judicial economic expertise as a method of applying specialist knowledge of an expert-economist in the field of accounting, economic control, and economic analysis (not specific to the investigator or court), provides the opportunity for law enforcement and judicial authorities to make the most of the processed economic and accounting information for a fair solution of business cases.

The starting point in the study of personnel provision of forensic economic expertise in Ukraine is primarily the definition of the category of "judicial economic expertise".

Summing up the various opinions of scientists regarding the definition of the concept of judicial economic expertise, we came to the conclusion that this type of forensic examination is considered in four perspectives: as procedural research; as a procedural form; as a process of gathering information; as a sphere of activity.

In our opinion, the judicial economic expertise should be understood as the procedural study of economic objects, phenomena, and processes that contain information about the actual data and circumstances of a particular case that is being investigated by the court body through the application of special knowledge and skills of an expert economist.

The authors discuss the organization of proper human resources provision of expert activity in Ukraine, in particular, in the part of conducting judicial economic expertise. Judicial expert as a subject of procedural legal relations and charged with conducting the judicial examination is a key figure in forensic expert activity. The position of a court expert by nature is exceptional because it has certain features that are presented in our study.

The list of disciplines for the combination of qualitative basic training, practical skills, and professional knowledge of forensic experts-economists is presented.

The results of the study on the training of staffing judicial economic expertise in Ukraine show that there are certain disadvantages and problems in determining the list of subjects of judicial economic expertise, education, certification, and practical activities of economists. To resolve them first of all, it is necessary to present the interpretation of the category "judicial economic expertise" and the principles of its implementation, legislatively introduce the term "expert-economist" in the "judicial expert life", as well as to intensify the process of creating independent experts at the state level in the domestic legal framework institutions that would conduct any kind of economic expertise.